

KO'ZNING KIMYOVIY KUYISHI VA ASORATLARI.

Shodmonova Janona Jaloliddinovna,

Abu Ali Ibn Sino nomidagi salomatlik

texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada ko'zning kimyoviy kuyishi, uning sabablari, darajalari va davolash usullari haqida batafsil ma'lumot beriladi. Kimyoviy moddalar ta'sirida kelib chiqadigan kuyishlarning oldini olish va samarali davolash choralari ham keng yoritiladi. Shuningdek, ushbu jarohatning uzoq muddatli asoratlari va ularni kamaytirish yo'llari, ilg'or oftalmologik yondashuvlar va xalq tabobati usullari ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: ko'z kuyishi, kimyoviy kuyish, oftalmologiya, kuyish darajalari, birinchi yordam, asoratlar, davolash, profilaktika, shox parda, neytrallash, regeneratsiya.

Ko'zning kimyoviy kuyishi — turli agressiv kimyoviy moddalar (kislotalar, ishqorlar, erituvchilar, dezinfektsiyalovchi vositalar) bilan bevosita aloqa natijasida yuzaga keladigan jarohatdir. Ushbu holat juda tezkor va to'g'ri tibbiy aralashuv talab qiluvchi favqulodda vaziyatlardan biri hisoblanadi.

Ko'pincha quyidagi kimyoviy moddalar ko'z kuyishiga sabab bo'lishi mumkin:

- Kislotalar (sulfat, xlorid, azot, sirka kislotalari);
- Ishqorlar (natriy gidroksid, ammoniy gidroksid, ohak, beton va tsement changlari);
- Organik erituvchilar (aseton, benzol, spirtlar, formaldegid);
- Dezinfektsiyalovchi moddalar (xlor, fenol, kaliy permanganat, antiseptik suyuqliklar);
- Kosmetik va maishiy kimyoviy vositalar (soch bo'yoqlari, tish oqartirish vositalari, tozalovchi suyuqliklar, yog' erituvchi vositalar, bug' bilan ishlov beruvchi moddalar).

Ko'z kuyishi 4 darajaga bo'linadi:

1. Yengil daraja – shilliq qavatning ozgina shikastlanishi, qizarish, ko'z yoshining ko'payishi, engil og'riq.
2. O'rtacha daraja – shox parda yuzasining shikastlanishi, shish, og'riq, ko'rish qobiliyatining pasayishi.
3. Og'ir daraja – shox parda nekrozi, to'qimalarning yorilishi, qattiq og'riq, ko'z qovog'ining shikastlanishi, konyunktivit va yallig'lanish.
4. Juda og'ir daraja – ko'zning chuqur tuzilmalariga zarar yetishi, shox pardaning o'zgarishi, qon tomirlarning trombozi, butunlay ko'rlikka olib kelishi mumkin.

Ko'z kuyishi sodir bo'lganda quyidagi choralarni ko'rish kerak:

- Ko'zni darhol 10-20 daqiqa davomida mo'l suv yoki fiziologik eritma bilan yuvish;
- Ishqor yoki kislota kuyishini aniqlash va neytrallovchi vosita ishlatish (masalan, kislota kuyishi bo'lsa, kuchsiz ishqor eritmasi bilan yuvish va aksincha);
- Sun'iy ko'z yoshlarini tomizish yoki steril bog'lam qo'yish;
- Darhol oftalmologga murojaat qilish.

Kimyoviy kuyishlarni davolash quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Antiseptik eritmalar bilan yuvish;
- Yallig'lanishga qarshi dorilar (kortikosteroidlar, antibiotik tomchilar);
- Sun'iy ko'z yoshi tomchilari va regenerativ malhamlar;
- Yorug'lik sezuvchanligini kamaytirish uchun maxsus linzalar yoki ko'zoynaklar;
- Og'ir hollarda jarrohlik aralashuvi (shox pardaning transplantatsiyasi, kon'yunktival plastik jarrohlik, PRK yoki LASIK operatsiyalari).

Xalq tabobati va qo'shimcha terapiya

- Dorivor o'simliklar (romashka, aloe sharbatlari, moychechak damlamasi);
- Asal asosidagi malhamlar (og'riq qoldiruvchi va antiseptik ta'sirga ega);

• Vitamin terapiyasi (A va E vitaminlarini qabul qilish ko'z hujayralarini tiklanishiga yordam beradi);

• Fizioterapiya usullari (ultratovush terapiyasi, magnitoterapiya, elektroforez).

Ko'zning kimyoviy kuyishi quyidagi uzoq muddatli asoratlarga olib kelishi mumkin:

- Doimiy ko'z qurishi va noqulaylik;
- Shox pardaning shaffofligini yo'qotishi;
- Ko'zning ichki bosimi oshishi (glaukoma);
- Ko'zda chandiqlarning paydo bo'lishi;
- Ko'rish qobiliyatining to'liq yoki qisman yo'qolishi.

Profilaktika

- Himoya ko'zoynaklaridan foydalanish;
- Ish joylarida xavfsizlik qoidalariga rioya qilish;
- Kimyoviy moddalar bilan ehtiyotkorlik bilan ishlash;
- Bolalar va hayvonlarni xavfli moddalar bilan aloqadan himoya qilish;
- Kimyoviy moddalar bilan ishlashda qo'lqop va yuz niqoblari taqish.

Ko'zning kimyoviy kuyishi jiddiy shikastlanish bo'lib, tezkor tibbiy yordam va to'g'ri davolash usullarini talab qiladi. Profilaktika choralari va himoya vositalaridan foydalanish ushbu jarohatlarning oldini olishga yordam beradi. O'z vaqtida va to'g'ri tibbiy yondashuv ko'rish qobiliyatini saqlab qolishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. American Academy of Ophthalmology. (2022). Chemical Eye Burns: Treatment and Prevention.
2. World Health Organization. (2021). Guidelines for Eye Injury Management.
3. Mayo Clinic. (2023). Eye Chemical Burns: Symptoms and First Aid.
4. National Eye Institute. (2021). Ocular Chemical Burns and Their Management.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi. (2022). Ko'z kuyishlarini davolash bo'yicha klinik qo'llanma.

6. European Journal of Ophthalmology. (2022). Advances in Corneal Regeneration and Treatment of Chemical Burns.